Ч. 194 Недѣля 29 серпня (10 вересня) 1893. Ро̂къ III.

Выходить у Львовѣ що дня (кро̂мъ недѣль гр. кат. святъ) о 5-о̂й годинѣ по полудни.

Редакція и адміністрація улицѣ Чарнецкого ч. 8.

Письма приймають ся лишь франкованû.

Рекламаціи неопечатанû во̂льнû во̂дъ порта. Рукописи не звертають ся.

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додатокъ до „Ґазеты Льво̂вскои“.

Передплата у Львовѣ въ Адміністраціи „Ґазеты Льво̂вскои“ и въ ц. к. Староствахъ на провінціи:
на цѣлый ро̂къ 2 зр. 40 к.
на по̂въ року 1 зр. 20 к.
на чверть року — 60 к.
мѣсячно . . — 20 к.
Поодиноке число 1 к.

Зъ почтовою пересылкою:
на цѣлый ро̂къ 5 зр. 40 к.
на по̂въ року 2 зр. 70 к.
на чверть року 1 зр. 35 к.
мѣсячно . . — 45 к.
Поодиноке число 3 к.

По маневрахъ.

Є. Вел. Цѣсарь выѣхавъ вчера до Угорщины. Въ Краково̂ци дня 8 с. м. вчера рано подякувавъ ґр. Лубѣньскимъ за гостину; ґр. Шептицкому и п. Конопцѣ яко прово̂дникамъ пов. рады яворо̂вскои дякувавъ за щире принятє; п. старостѣ Невядомскому сказавъ, що все заставъ въ найлучшо̂мъ порядку и зовсѣмъ зъ того вдоволеный; зо̂ставивъ для повѣта яворо̂вского значнѣйшу суму на добродѣйнû цѣли; поко̂мъ во̂дъѣхавъ до Радимна. Комісарь поліціѣ п. Енгель, котрый бувъ у службѣ при Найвысшо̂мъ Дворѣ въ Ярославѣ и Краково̂ци, до̂ставъ за се ґарнітуръ золотыхъ спинокъ до сорочки.

Скро̂зь, куди проѣзджавъ Монархъ, пращали Єго величезнû масы народу, власти, духовеньство, молодѣжь шко̂льна и т. д. Селяне цѣлували Монарха по рукахъ. На дво̂рци въ Радимнѣ казавъ Є. Вел. Цѣсарь подякувати старостѣ и бурмистрови м. Ярослава за взо̂рцевый ладъ.

Въ Перемышли мимо того, що поѣздъ дво̂рскій мавъ задержати ся лише короткій часъ, прикрашено цѣлу улицю до дво̂рця, самъ дворець и выставлено браму триюмфальну. На дво̂рци ждали представителѣ всѣхъ властей перемыскихъ, шко̂лъ и духовеньства. Приѣздъ Монарха заповѣли выстрѣлы арматъ. На дво̂рци мавъ князь Маршалокъ таку промову:

„Приймѣть Найяснѣйшій Пане, во̂дъ Выдѣлу краєвого Галичины, котрый єсть репрезентаціею краю, коли Сойму нема, нашû вѣрноподданû чувства и запевненє, що слова Монаршû, выповѣдженû въ Ярославѣ, во̂дбили ся могучимъ ехомъ въ серцяхъ всѣхъ мешканцѣвъ сего краю. Єсли во̂дносины сего краю развивають ся успѣшно, то завдячуємо се переважно великодушности, мудрости и справедливости Вашого Цѣсарского Величества. Тому й лучить насъ усѣхъ, и Поляко̂въ и Русино̂въ, вдячно̂сть и привязанє до Найд. Особы Монарха и до Цѣсарскои Родины. Пращаючи щирымъ серцемъ В. Величество въ имени краю, высказуємо надѣю, що зволите, Найясн. Пане, зновъ небавомъ до насъ завитати“.

Монархъ выслухавъ уважно сеи промовы и во̂дповѣвъ, що все зъ приємностію приѣздить до Галичины и во̂двѣдає єѣ зновъ на другій ро̂къ, щобы особисто пересвѣдчити ся о поступѣ краю въ ро̂жныхъ галузяхъ єго житя промыслового.

Во̂дтакъ п. Намѣстникъ представивъ Монархови члено̂въ Выдѣлу краєвого. Хвильку розмавлявъ Є. В. Цѣсарь зъ д-ромъ Савчакомъ, а до̂знавши ся во̂дъ него, що во̂нъ Русинъ, замѣтивъ, що Русины послѣдными часами выскали значно на поли шко̂льництва. А коли п. Намѣстникъ пояснивъ, що дръ Савчакъ єсть референтомъ справъ жандармскихъ, замѣтивъ Монархъ, що дръ Савчакъ мавъ певно черезъ те богато роботы. — Во̂дтакъ ще й зъ иншими особами говоривъ Монархъ по ко̂лька хвиль— Попращавши ся зъ кн. Маршалкомъ Монархъ поѣхавъ дальше.

Въ **Добромыли** поѣздъ не стававъ, лише помалу переѣхавъ, такъ що всѣ бачили дуже добре Монарха, котрый численну публику витавъ войсковыми поклонами.

Въ **Хировѣ** поѣздъ ставувъ и тамъ мѣжь иншимъ розмавлявъ Є. В. Цѣсарь зъ ректоромъ тамошнои Єзуитскои ґімназіѣ въ Бонковичахъ та оглянувъ ученико̂въ ґімназіѣ.

Въ **Самборѣ** выпытувавъ ся Монархъ старосту п. Кешковского о во̂дносины службовû. Въ имени повѣта повитавъ Монарха презесъ Рады пов. п. М. Серватовскій и єго выпытувавъ ся Є. В. Цѣсарь о во̂дносины повѣтовû и сегоро̂чнû жнива. Розмавлявъ такожь зъ кс. Дорнвальдомъ и о. Несторовичемъ. Бурмистра дра Будзыновского выпытувавъ ся о санітарнû во̂дносины мѣста. И зъ ко̂лькома иншими панами говоривъ по ко̂лька сло̂въ.

Въ **Дрогобичи** витавъ Монарха презесъ мѣсцевои рады повѣтовои ґр. Стан. Тарновскій и бурмистръ п. Охримовичь промовою польско-рускою.

Въ **Стрыю** розмавлявъ Монархъ мѣжь иншими зо̂ старостою М. Монастирскимъ, выпытуючи ся єго о во̂дносины въ повѣтѣ, зъ гр. кат. священикомъ Поповичемъ, зъ полковникомъ Фреліхомъ и ин. Ґрафа Кароля Дѣдушицкого выпытувавъ ся докладно о шкоды во̂дъ повеней. Бурмистра мѣста п. Ґетінґера пытавъ ся, о ско̂лько мѣсто во̂дбудовало ся по огни въ р. 1886, причо̂мъ єму сказавъ, що вже потвердивъ дотичный рескриптъ о утвореню окружного Суду въ Стрыю. Такожь говоривъ о во̂дносинахъ шко̂льныхъ зъ о. Федусевичемъ, котрый заступає теперь хорого директора. Передъ во̂дъѣздомъ зо̂ Стрыя Монархъ попращавъ ся дуже ласкаво зъ п. Намѣстникомъ, стиснувъ єго руку два разы и подякувавъ за взо̂рцевый порядокъ, якій панувавъ скро̂зь по̂дчасъ побуту Монарха въ Галичинѣ. Пото̂мъ поѣхавъ Монархъ до **Скольного**. Тамъ подякувавъ бурмистрови за гарне принятє, говоривъ зъ декотрыми урядниками, священиками, мѣжь иншими зъ гр. кат. о. Мартинковомъ.

Въ **Лавочно̂мъ** выпытувавъ ся Монархъ комісаря п. Стрѣльбицкого о во̂дносины сеи околицѣ го̂рской, о станъ шко̂лъ въ горахъ и господарство лѣсне. Прито̂мъ заявивъ свое велике вдоволенє, що селяне зъ далекихъ околиць такъ численно зо̂брали ся на дво̂рци. Монархъ перейшовъ ся передъ людьми, выпытувавъ оо. Копцюха, Синдюка и Кобриновича о

---

13)

Всесвѣтна выстава въ Шікаґо.

(Дальше).

Найважнѣйшими предметами выставы въ будынку транспортово̂мъ — то зелѣзницѣ и кораблѣ. Самû шины займають тутъ три анґлійскû милѣ (звышь по̂втора кільометра) простору а на нихъ стоять сотки всѣлякихъ льокомотивъ та ваґоно̂въ зелѣзничихъ перро̂зного рода й у всѣлякихъ стадіяхъ свого розвою. Найцѣкавѣйшû суть тутъ поспѣшнû поѣзды зелѣзниць: Центральнои Ново-Йоркскои, Гудзоньскои, Пенсільваньскои и Канадіянъ-Пацифікъ. Въ поѣздахъ сихъ зелѣзниць можна побачити всяку выгоду, яку лишь хто може собѣ погадати. Тутъ суть окремû возы до спаня а окремû, де по̂дчасъ ѣзды можна харчувати ся; въ сихъ послѣднихъ ваґонахъ знаходять ся навѣть ледо̂внѣ зъ цѣлыми батеріями шампано̂въ та бѣлого и червоного вина. Ваґоны сальоновû суть выложенû мягкими килимами, тамъ стоять софы и фотелѣ, котрû можна собѣ уставити, якъ хто хоче, а навѣть можна вынести на выго̂дну терасу зъ надво̂рку; тамъ суть такожь столы до писаня на котрыхъ лежить готовый паперъ и перо до писаня; побо̂чь стоить шафка зъ бібліотекою, въ котро̂й знаходять ся найновѣйшû книжки. Окремый ваґонъ зъ меблями, выбитыми шко̂рою, єсть призначеный до куреня; тутъ лежать на столахъ найновѣйшû ґазеты а въ глубинѣ єсть буфетъ, де униформована служба наливає „віски“ и „бранді“ (роды горѣвокъ). Вынахо̂дець воздушнои гальмы, Вестінґгавзъ, выставивъ тутъ такожь таку гальму, котрою можна во̂дразу загальмувати цѣлый поѣздъ, зложеный изъ сто ваґоно̂въ.

Въ анґлійско̂мъ во̂ддѣлѣ видко часть першои зелѣзницѣ зъ 1804 р.: на дуже простыхъ, деревляныхъ шинахъ оббитыхъ зелѣзною бляхою стоять два першû ваґоны тягаровû а ихъ тягне перша т. зв. Трівічікъ льокомотива. Тутъ єсть такожь выставлена одна изъ першихъ льокомотивъ Стевензона. Обû тû льокомотивы выглядають супротивъ теперѣшныхъ, якъ передпотоповû звѣрята. Зелѣзниця Бальтиморе-Огіо выставила кусень дороги зъ деревляными шинами, по котрыхъ тягнуло ся давнѣйше по два або три ваґоны ко̂ньми, и першу американьску льокомотиву „Йоркъ“, котру зроблено 1827 р., а котра коштувала 4000 доляро̂въ; Ново-Йоркска Центральна зелѣзниця выставила побо̂чь пышного поѣзду зъ льокомотивою, що важить 2000 сотнаро̂въ, такожь и першу свою льокомотиву зъ 1832 р., звану „Джонъ Буль“. Давнѣйше зглядавъ ся весь свѣтъ на тû чуда людского промыслу, а нинѣ стоять они лишь, яко памятники давнои бувальщины! А чи не така сама судьба чекає и теперѣшнû льокомотивы и тû пышнû ваґоны сальоновû? Хто то може во̂дгадати!

Такожь и европейскû державы показали тутъ на выставѣ свои уладженя зелѣзничû. Швайцарія н. пр. выставила прекрасну рельєфну карту славнои на весь свѣтъ зелѣзницѣ, що иде тунелями черезъ гору св. Ґотарда. Въ послѣдныхъ десяткахъ лѣтъ побудовано вже всѣлякû цѣкавû зелѣзницѣ, якъ у насъ въ Европѣ такъ и въ по̂вно̂чно̂й и полудново̂й Америцѣ та въ Азіи, але зелѣзниця св. Ґотарда таки зо̂ всѣхъ мабуть найкрасша, що до своихъ чудесныхъ го̂рскихъ видо̂въ и найцѣкавѣйша що до своєѣ будовы. Такихъ тунелѣвъ, якъ тû на зелѣзници св. Ґотарда, котрû по ко̂лька разо̂въ завертають ся по̂дъ землею якъ труба, а при то̂мъ и по̂дносять ся що разъ высше, нема нѣгде.

Въ подобный спосо̂бъ якъ зелѣзницѣ представляє ся тутъ и плавба кораблями. Воєнна маринарка и торговельна товариства американьскû, а во̂дтакъ и заграничнû державы зложили ся на то, щобы показати свѣтови въ найбо̂льшихъ подробицяхъ, якъ стоить нинѣ маринарка свѣтова. Множество всѣлякихъ моделѣвъ, найновѣйшихъ вынахо̂до̂въ и прилади̂въ показують поступъ сучасной маринарки. Зъ бо̂льшихъ моделѣвъ корабельныхъ хиба найцѣкавѣйшû модель найбо̂льшого анґлійского корабля военного „Вікторія“, котрого,

матеріяльнî и парафіяльнî вôдносины населеня. Задержавъ ся довшій часъ при школярахъ и говоривъ зъ учителемъ зъ Тарнавки Гиндзиньскимъ.

О годинѣ 3 мін. 50 выѣхавъ поѣздъ двôрскій зô стаціѣ Лавочне черезъ Бескидъ до Угорщины. Поѣздъ провадивъ самъ президентъ угорскихъ зелѣзниць державныхъ Юрій Людвиґъ.

Курка а перець

або коломыйскій ученый а етімольоґія.

VIII.

Характеристичный то для насъ объявъ, що въ справѣ рускои правописи и взагалѣ въ справѣ рускои мовы забирають голосъ якъ разъ тî люде, котрî тои мовы цураютъ ся, котрî єѣ встыдають ся, що стратили майже все чутє для неѣ а черезъ то и слухъ, котрый для кождои мовы єсть найважнѣйшій. Люде тî не то вже не можуть розрôзняти поодинокихъ звукôвъ рускои мовы, але навѣть и цѣлыхъ слôвъ, бо они вже не чують въ собѣ духа рускои мовы; въ чисто-рускихъ словахъ чують они вже звуки чужои мовы.

Въ словѣ „збôръ—зборы“ вôдъ „збирати“, чують они польске слово zbir (не знають навѣть, що то не польске слово, а италіяньско-нѣмецке: sbirro, Sbirre, що значить по нашому: „посѣпаха“); „розгаръ“ — вôдъ „розгорѣти ся“ — нагадує имъ нѣмецке слово Rosshaar (кôньскій волосъ); въ словѣ „тѣтка“ (тета, ciotka), не чують они вже звука „т“ передъ „ѣ“ и длятого встыдають ся єго уживати, бо чують въ нѣмъ „кôтка“ и тому радше уживають польского слова ciotka; назва села „Дубцѣ“ для нихъ неприлична; слово „брехати“, нѣмецке lügen, єсть для нихъ вже зовсѣмъ не зрозумѣле, они гадають, що то значить то саме, що „гавкати“. (Звѣстна приповѣдка: „Песъ бреше, вѣтеръ несе“, не значить: „песъ гавкає“, але: „каже неправду“, бо гавкає безъ потребы; люде думають, що то на якогось н. пр. злодѣя, а тымчасомъ показуєсь, що песъ збрехавъ, бо на дворѣ нема нѣкого).

Оттакихъ слôвъ и звукôвъ знайшлось бы ще богато, котрî для того рода людей стали вже чужими. Єсть то знакъ, що они вже перероджують ся; духъ рускои мовы вже въ нихъ завмеръ и кожде руске слово стаєсь для нихъ вже чуже, смѣшнє, погане, неприличне, просте и хлопске. Они чѣпають ся тогды якои небудь чужои бесѣды, а що при тôмъ чують и то, що ще не зовсѣмъ переродили ся, що все таки щось руского на нихъ лишило ся, то стараютъ ся ту дрôбку рускости въ собѣ затерти бодай тымъ, що наломлюють єѣ до чужои мовы и чужихъ звичаѣвъ.

Отсе єсть коротенько нашкіцованый найголовнѣйшій моментъ процесу перетворюваня ся однои народности въ другу, котрый практикує ся всюды тамъ, де стыкають ся зъ собою двѣ або бôльше народностей, не стоячихъ на рôвнôмъ степени культуры и цивілізаціѣ.

Колижъ того рода люде заберуть голосъ въ справѣ мовы, а не мають ще до того вôдповѣдного знаня наукового, то рѣчь зовсѣмъ проста, що тогды мусить выйти така путанина, котрои годѣ розôбрати. Такихъ людей не переконають нѣякі, хочь бы найрозумнѣйшî арґументы, бо въ нихъ вже вытворила ся двоистôсть національна: въ теоріи держать ся они звычайно однои народности, въ практицѣ другои.

Якъ же н. пр. поучити коломыйского „ученого“ що „лисій“ а „лысый“ то не все одно? То не однозвучнî а рôзнозвучнî слова, але вôнъ не чує въ нихъ рôзницѣ; вôнъ може єѣ хиба ще видѣти, якъ кождый той, котрому руска мова чужа. Такъ само годѣ єго переконати, що Русинъ говорить: „великий, глухий, тихий“ и т. д., бо вôнъ того не чує; у него въ тыхъ словахъ затративъ ся вже слухъ и вôнъ на кôнци тыхъ слôвъ чує всюды лишь звукъ „і“ та хотѣвъ бы, щобы й у кождого Русина такъ само той слухъ затративъ ся и нагнувъ ся до иншого выговору.

Такъ само разить єго й спосôбъ писаня слôвъ „люди, людий“; бѣдачиско не знає, що такъ наказує писати не лишь ненавистна єму фонетика, але й люба єму етімольоґія, бо вôнъ мабуть черезъ „bekliwy dyjalekt salonowy“ стративъ слухъ и смакъ для рускои „хлопскои“ мовы.

Годѣ намъ тутъ запускати ся дальше въ ту глубоку ученôсть коломыйского „ученого“; мы вже навели достаточно примѣрôвъ зъ неѣ и показали єѣ свѣтови. Однакожь на закôнчене мусимо навести ще два характеристичнî уступы зъ „наукови розправы“ коломыйского „ученого“ въ Gazet-ѣ Nauczycielsk-ôй. Вôнъ радъ зъ того, що доказавъ небувалои доси штуки и зъ очевиднымъ вдоволенемъ каже:

„Полишаю дальше обговорене тои справы, ажъ доки не выйде формальна граматика, однакожь я вже теперь доказавъ, що руска правопись фонетична, яку теперь заводять, єсть дивоглядомъ, що єсть подекуды труднѣйша якъ етімольоґія, що етімольоґія польска єсть труднѣйша вôдъ рускои и що *дивно менѣ выдає ся* (Отъ бачите якій вôнъ мудрый! Навѣть и то доказавъ!), що краєва Рада шкôльна зачинає реформу вôдъ рускои правописи а не вôдъ польскои“.

Въ иншôмъ мѣсци (але тутъ вже мусимо кôлька слôвъ таки по польски навести, бо то розходить ся о „уши“ коломыйского „ученого“ а по руски не выглядало бы то такъ миловзвучно) каже вôнъ знову такъ:

„Odbija się o moje uszy (Русинъ сказавъ бы просто: Зачуваю), що краєва Рада шкôльна заводить длятого въ рускôй правописи такî дивогляды, щобы насамперѣдъ споганити руску мову и правопись а вôдтакъ завести въ рускôй правописи польску азбуку, котра буде лѣпшимъ средствомъ до польщеня Русинôвъ. Такъ то собѣ Русины поясняють“. (Очевидно такî, якъ коломыйскій „ученый“).

На то скажемо коломыйскому „ученому“: Власть шкôльна не на то заводить въ рускôй правописи таку реформу, щобы поганити руску мову и щобы робити комусь якîсь пакости. Коломыйскій „ученый“ послугує ся тутъ уживанымъ вже вôдъ давна галицкими москвофілами арґументомъ, щобы нимъ выкликати ненависть мѣжь Русинами а Поляками а въ першôмъ рядѣ, щобы мѣжь малосвѣдомымъ рѣчи рускимъ учительствомъ выкликати опôръ противъ власти шкôльнои въ справѣ введеня рускои правописи въ школахъ. Отсе й була головна цѣль цѣлои „ученои розправы“ въ Gazet-ѣ Nauczycielsk-ôй. Але й того ще було за мало коломыйскому ученому; вôнъ мусѣвъ тутъ ще й вмѣшати и Полякôвъ взагалѣ та каже:

„Може бути, що краєва Рада шкôльна не має тои тенденціѣ, але другій знову фактъ єсть въ тôмъ взглядѣ достойный того, що бы надъ нимъ призадумати ся, а именно той, що зô стороны польскои выкликано новацію въ рускôй правописи и що Поляки бôльше интересують ся тою новацією, якъ самî Русины“.

На то не можна вже инакше сказати якъ лишь, що то все чиста неправда, котру коломыйскій „ученый“ по примѣру москвофілôвъ старавъ ся лишь длятого пустити въ свѣтъ польскою ґазетою, щобы нею пôдбурити Русинôвъ, читаючихъ ту ґазету, противъ Полякôвъ и тôй своѣй неправдѣ надати тымъ лекше видъ правды. Вôнъ удає нѣбы то безсторонного и каже наконець: „Але коли Русины не тыкають свого носа до польскои справы, то и Поляки не повиннî втиркати ся до рускои справы. Оба тî народы дозрѣлî и не потребують нѣякихъ опѣкунôвъ“.

Отсеи послѣдньои засады повиненъ бувъ держати ся и коломыйскій ученый и не накидати ся Русинамъ зъ своєю опѣкою. Русины обôйдуть ся безъ неѣ и не потребують науки „ученого“, котрый на фонетицѣ та етімольоґіи розумѣє ся такъ само якъ курка на простôмъ и анґлійскôмъ перци.

якъ звѣстно, постигла недавно такъ сумна судьба на Середземнôмъ мори пôдчасъ маневрôвъ: вôнъ затонувъ, а зъ нимъ и найбôльша гордôсть Анґліѣ. Въ окремôмъ павільонѣ виставивъ пôвнôчно-нѣмецкій Льойдъ, одно изъ найбôльшихъ товариствъ плавбы по морю, свои предметы. На серединѣ того павільону стоить великій стôлъ, на котрôмъ суть означенî всѣ тî лініи, котрыми ходять кораблѣ того товариства. Оденъ офіциръ того товариства уставляє що дня на тыхъ лініяхъ дуже докладнî моделѣ тыхъ самыхъ кораблѣвъ, що ходять по тыхъ лініяхъ, точно въ тî мѣсця, въ котрыхъ они того дня знаходять ся; єму доносять що дня телеґрафічно о руху тыхъ кораблѣвъ. Товариство се має кораблѣ въ загальнôй силѣ 231.000 тонъ. Побôчь него єсть ще найбôльше анґлійске товариство пенінзулярне и орієнтальне, котре має кораблѣ въ силѣ 220.000 тонъ. Льойдъ перевѣзъ минувшого року о 203.000 пасажирôвъ бôльше, якъ всяке инше мореплавне товариство.

* * *

Але може кто цѣкавый довѣдати ся, якъ репрезентована вôйна на выставѣ въ Шікаґо, бо она не лишь сама средство транспортове котре транспортує людей на той свѣтъ, але и фактично послугуєсь многими изъ наведеныхъ повысше средствъ транспортовыхъ. Коли ласка, то, закимъ зайдемо въ гостину до павільону Круппа, потрудѣть ся за мною до выставы маринарки Сполученыхъ державъ, котра мѣстить ся у величезнôмъ модели военныхъ кораблѣвъ „Индіяна“ (въ Філядельфіи) и „Ореґонъ“ (въ Санъ-Франціско), призначеныхъ до обороны побережа. Модель сей стоить на озерѣ, близько т. зв. нѣмецкого порту и єсть збудованый въ бетону (дрôбного камѣня змѣшаного зъ цементомъ). Корабель сей єсть надъ водою на 348 стôпъ довгій, 12 стôпъ вôдъ воды въ гору ажь до головного покладу высокій а серединою 69 стôпъ широкій; щобы филѣ озера єго не заливали, то єго окружає 900 стôпъ довга, 30 стôпъ широка, а 12 стôпъ высока гребля. Фундаментъ до того корабля зробленый зъ палѣвъ, на котрыхъ спочиває крѣпка пôдлога зъ трамôвъ и цементу. Та часть корабля, що выстає понадъ воду, єсть зроблена зъ стали, зелѣза, дерева и муру зъ цеглы. Першій покладъ надъ водою єсть уладженый для залоги корабельнои; понадъ нимъ єсть головный покладъ, або покладъ на пушки, а понадъ симъ єсть третый, горѣшный покладъ уладженый зовсѣмъ до морскои службы. Маштъ, высокій на 76 стôпъ, має двѣ ґалеріѣ до стрѣляня зъ карабінôвъ и скорострѣльныхъ пушокъ. Жердь фляґова, що служить до даваня знакôвъ, єсть на 24 стôпъ высока. Лодки висять на крилахъ. Зъ правдивыхъ пушокъ єсть на корабли по 4 трицять-шєсть-цалѣвокъ набиваныхъ въ заду, 20 шєсть-фунтôвокъ 6 одно-фунтôвокъ, двѣ скорострѣльнî пушки Ґарлінґа и 4 тубъ торпедовыхъ. Чотири 13-цалѣвки стоять по двѣ на кождôмъ кôнци горѣшного покладу въ круглыхъ вежахъ панцирныхъ; 6-цалевî канони стоять на головнôмъ покладѣ и сутъ закрытî шартами до стрѣляня, котрî можна замыкати. Меншî пушки розложенî звычайнымъ способомъ по цѣлôмъ корабли. Скорострѣльнî пушки Ґарлінґа стоять на першôй ґалеріи маштовôй, а тубы торпедовî умѣщенî на покладѣ призначенôмъ для залоги по однôй на кождôмъ кôнци корабля и по бокахъ на єго серединѣ.

Въ прочихъ частяхъ корабля розложено всѣлякî предметы, вôдносячî ся до маринарки. Можна побачити книжки и зошиты, якихъ уживають кадеты маринарскои школы; гідрографічнî апараты, що служать до мѣреня моря, инструменты зъ бюра корабельного лѣкаря, одѣжь, провіянтъ, хоругви и т. д. Въ шафахъ за скломъ стоять всѣлякî историчнî памятники, а на стѣнахъ висять образы славныхъ мужѣвъ. Дальше можна тутъ побачити въ руху приладъ до набираня вугля на корабельный дзвôнъ, що важить 600 фунтôвъ.

Зайдѣмъ же теперь до павільону Круппа, котрый мѣстить ся також надъ самымъ озеромъ але на полудневo-всхôднôмъ кôнци выставы. Круппъ, якъ звѣстно, єсть найпершимъ фабрикантомъ смертоносного оружія въ Европѣ. Єго фабрика въ Єссенѣ въ Нѣмеччинѣ займає величезнî просторы. Само мѣсце, де пробують ся пушки въ стрѣляню, тягне ся на двѣ милѣ. Робôтники, що працюють въ єго фабрицѣ, творять своими домами окреме мѣсце робôтниче, що має звышь 10.000 жителѣвъ. Въ мѣстѣ сѣмъ

Переглядъ політичный.

Міністеръ скарбу дръ Штайнбахъ гостивъ три днѣ въ Елішавѣ у ґр. Таффого, де, якъ пише Presse, обговорювавъ певно буджетъ державный на 1898 р. На осѣнній сесіи парляментарной має бути предложена справа палатъ рôльничихъ. Палаты рôльничі суть подôбною институціею якъ теперѣшні палаты торговельні, а мають бути зорґанізовані, щобы могли поступати корпоративно въ своихъ загальныхъ справахъ. При истнуючôй байдужности не можна надѣятись, щобы ті интересенты звязались въ свобôдні стоваришеня, тожь треба завести примусову звязь. Орґанізація палатъ рôльничихъ має бути централістична, щобы правительство мало въ нихъ таке заступництво, котрого значѣнє єсть загальне. Палаты рôльничі не будуть заведені замѣсть господарскихъ товариствъ, лишь попри ті товариства. Рôльничі круги пôднесли много закидôвъ противъ заведеня палатъ рôльничихъ, мѣжь иншимъ и се, що правительство маючи до своеи розпорядимости опінію палатъ въ деякихъ справахъ, буде цѣлкомъ не зважати на истнуючі товариства господарскі.

Въ Мецу въ касинѣ войсковôмъ мавъ цѣсарь нѣмецкій тоастъ, въ котрôмъ хваливъ свое войско за добрі маневры. При тôмъ именувавъ себе шефомъ нового полку, що має ся рекрутувати зъ Лотаринґіѣ. — Въ Тульонѣ готовлять ся Французы принимати величнo часть россійскои фльоты, щобы тымъ дати доказъ своихъ симпатій и союза. Супротивъ того Köln. Ztg. вказує на той тоастъ цѣсаря нѣмецкого и на се, що российско-французскій союзъ мусить перше зрôвноважити тридержавному союзови.

Новинки.

Львôвъ дня 9 вересня.

— **Въ рускôй ґімназіи у Львовѣ** розпочинає ся письменный испытъ зрѣлости дня 11 вересня.

— **Въ краєвôй школѣ господарства лѣсового у Львовѣ** розпочинає ся рôкъ шкôльный дня 1 жовтня. Вписы вже розпочали ся. Условя приняття такі: Окôнченый 18 ый рôкъ житя, окôнчена четверта кляса ґімназіяльна або реальна зъ добрымъ поступомъ и однорôчна практика лѣснича. Близшихъ даныхъ що-до приняття удѣляє дирекція школы лѣсовои у Львовѣ, ул. св Марка.

— **Огонь.** Въ суботу дня 8 вересня передъ 5 ою годиною въ полудня выбухъ огонь въ Грибовичахъ великихъ о 8 кільометрôвъ вôдъ Львова. Огонь пôдложила Гаська Пилюхъ, пôдъ хату зятя, Василины. Вôдъ сего огню згорѣло 21 загородъ селяньскихъ зъ забудованями и всѣми сегорôчными плодами. При тôмъ погорѣли конѣ, коровы и безроги, бо нѣкого не було дома; одні були въ поли, другі пôйшли на войскові вправы, иншi поѣхали зъ пôдводами для войска. Шкода выносить 35.000 зр., зъ чого було обезпечено 15.000 зр. На телеґрафічну просьбу прибуло зô Львова 7 сторожникôвъ охôтничихъ зъ малою сикавкою по 7 ôй годинѣ вечеромъ, бо команда мѣскои сторожи огневои не выѣзджає за мѣсто, єсли огонь лучить ся о милю за Львовомъ При катастрофѣ була такожь сикавка зъ Дублянъ зъ учениками тамошнои рôльничои школы. Огонь погашено около 1-ои годины въ ночи. Церковь и школа уратовані.

— **Зъ салѣ судовои.** Передъ трибуналомъ карнымъ въ Самборѣ велась дня 28 серпня розправа головна противъ молодого подружя Теодора и Катерины Чижденъ, родомъ зъ Грабôвця, зарôбникôвъ зô Стрыя, о убійство своеи 5 тыждневои дочки Маріѣ дня 28 мая с. р. Дитину убито въ той способъ, що Чижденъ кинувъ єѣ до рова при зелѣзници за „Ольшиною“, наповненого водою. Причиною сего убійства була крайна нужда пôдсудныхъ. Катерина Чижденъ такъ о тôмъ розказувала: „Коли я выходила за мужъ, було у мене заслуженыхъ около 30 зр., але то все розôйшло ся на весѣлє. Мôй мужъ ставувъ у дворѣ на службу, але тутъ бувъ всего кôлька мѣсяцѣвъ и пôйшовъ назадъ до Стрыя зарабляти, а я лишила ся слаба и безпомôчна. Прийшовъ часъ родôвъ. Не було нѣякои помочи, я дуже заслабла и мене вôддали до шпиталю въ Стрыю, а дитина лишила ся въ Грабôвци у сестры. По двохъ тыждняхъ я выйшла зъ шпиталю, але все ще слаба. Сестра принесла менѣ дитину. Я пôйшла глядати мужа, а найшовши его, просила о помôчь, але у него не було нѣчого. Я его просила, щобы мы пôйшли знову до Грабôвця, але вôнъ не хотѣвъ, та вкôнци приставъ и мы выбрали ся въ дорогу. Не було де переночувати, нѣ що зъѣсти, дитина такожь не мала чимъ прокормитись. Було у мене ще 2 кр., котрі я тримала на молоко для дитины, але чоловѣкъ казавъ ихъ собѣ дати на циґаро, кажучи, що дитинѣ молока вже не треба. По дорозѣ мы сѣли пôдъ коршмою, бо надôйшовъ великій дощь. Я такъ ослабла, що не могла нести дитину и вôддала єѣ чоловѣкови.“ Мужь Катерины Теодоръ Чижденъ каже, що жѣнка, вôддаючи ему дитину, сказала; „На маєшь дитину: або єѣ забий, або утопи; роби що хочешь!“ Жѣнка признає, що такъ сказала, але не для того, щобы такъ сталось, лише въ бѣдѣ сама не знала, що говорити, а мѣжь тымъ чоловѣкъ дѣйстно утопивъ дитину. Чижденъ представляє образъ крайного упадку, любивъ пити, зъ жѣнкою зле живъ, молитвъ нѣякихъ не знає, а утоплену дитину не уважавъ за свою. По переведенôй розправѣ потвердили судѣ присяжні вину Чижденя 12 голосами, а Катерину Чижденъ признали 7 голосами невинною. На основѣ сего вердикту засудивъ трибуналъ Теодора Чижденя на кару смерти черезъ повѣшенє а Катерину Чижденъ увôльнивъ.

— **Облава на медведя.** Дня 29 серпня донѣсъ одинъ селянинъ коло Велдѣжа, старшому лѣсничому въ добрахъ бар. Поппера п. Войґтови, що въ ночи напавъ медвѣдь на кошару овець и забравъ три вôвцѣ. На другій день уряджено на непрошеного гостя облаву и въ короткôмъ часѣ найдено єго слѣдъ. Медвѣдь явивъ ся якихъ 20 крокôвъ вôдъ п. Войґта. По першôмъ выстрѣлѣ ударила куля звѣря въ лѣву лопатку, вôнъ упавъ, але по хвили пôднѣсъ ся и зъ страшнымъ рикомъ кинувъ ся на стрѣльця. Другій выстрѣлъ пробивъ серце и позбавивъ медведя житя. Убитый звѣрь мавъ 2·15 метрôвъ довжины, лапы 0·23 метра довгі, а важивъ 273 кільоґрамы.

— **Убійство.** Сторожь дому при улици Рѣзницкôй ч. 17. у Львовѣ Стефанъ Голубѣй посваривъ ся дня 4 с. м. зô своею жѣнкою, побивъ єѣ и копнувъ въ черево такъ, що она вôдъ того дôстала запаленє и небавомъ померла. Голубѣя арештовано.

— **Попаренє.** При улици Жерельнôй у Львовѣ ч. 4. сынокъ сторожа Осипа Врубля стягнувъ на себе горнець зъ кипучою кавою и такъ попаривъ ся, що за кôлька годинъ померъ.

ТЕЛЕГРАМЫ.

Берлинъ 9 вересня. Vossische Ztg. оголошує, що въ Лотаринґіи межи Мецомъ а Сарбурґомъ станутъ нові крѣпости.

Парижъ 9 вересня. Соціялістичні послы внесуть въ палатѣ ревізію конституціѣ. Temps доносять, що адміралъ Иманъ зачне операцію въ Соямѣ, бо переговоры зволѣкають ся.

Софія 9 вересня. Князь Фердинандъ прибувъ до Рущуку и перебуває кварантану на корабли „Кримъ“.

Бѣлгородъ 9 вересня. Вчера дало ся чути ту и въ Землинѣ трясенє землѣ.

Лондонъ 9 вересня. Зъ причины страйку гôрникôвъ у копальняхъ угля, мусѣли фабрики хемічныхъ выробôвъ и инші фабрики застановити роботу. Зъ тои самои причины менше ходить теперь поѣздôвъ зелѣзничихъ, якъ перше. Зелѣзницѣ и инші заклады промыслові въ ревірѣ страйку мають угля ще лишь на тыждень. Въ околици Брезфорду мало войско ранити 8 робôтникôвъ, зъ котрыхъ кôлькохъ померло. Число страйкуючихъ выносить звышь 8000 людей. Зъ Лондону выслано до пôвнôчнои Анґліѣ богато аґентôвъ поліційныхъ.

Римъ 9 вересня. Въ Реджіо зôбравъ ся вчера италійскій конґресъ соціялістичный. Явило ся 300 делеґатôвъ.

Стамбулъ 9 вересня. Холера змагає ся тутъ досыть значно. Доси померло вôсѣмнацять осôбъ.

Новый Йоркъ 9 вересня. Въ наслѣдокъ гураґану въ Колюмбіи страшна нужда. Звышь 20.000 народу померло зъ голоду, браку воды и зъ недугъ.

Шікаґо 9 вересня. Два поѣзды особові вдарили на себе недалеко Кально. 25 людей раненыхъ, 10 убитыхъ.

єсть для выгоды робôтникôвъ церковь, школа а навѣть и театръ. Той фабрикантъ отже выставивъ въ Шікаґо свôй окремый павільонъ, щобы показати Американцямъ „богатство“ Нѣмеччины. Иншои цѣли вôнъ и не мôгъ мати, бо знає дуже добре, що въ Америцѣ не зробить зъ своими пушками нѣякого интересу. Павільонъ Круппа єсть збудованый въ стилю ренесансовôмъ и має велику зелѣзну галю, котра єсть на 60 метрôвъ довга, на 25 метрôвъ широка а на 13 метрôвъ высока. Зъ заду суть прибудовані деревляні будынки на машины, бюра и т. д. а по ихъ бокахъ стоять малі вежѣ. Зъ середины цѣлого будынку пôднимає ся знову высока чотирогранчаста вежа. Цѣлый павільонъ єсть украшеный зъ верха штукатурами зъ цементу, представляючими всѣлякі знаки военні и гербы.

Коли вôйти входомъ зъ правои стороны до павільону, то впадають тутъ заразъ въ очи уставлені рядомъ найбôльші пушки на свѣтѣ; єсть ихъ тутъ 16, а найбôльша мѣжь ними єсть на 14 метрôвъ довга и важить 122.400 кільоґрамôвъ або бôльше якъ 2.184 сотнарôвъ. Сама ляфета займає значну часть павільону, а пушка своимъ переднимъ кôнцемъ сягає майже ажь до стелѣ. Калібєръ тои пушки єсть 42 центиметры (19 и пôвъ цаля). Куля, котрою зъ тои пушки стрѣляє ся, важить 23 сотнарôвъ, а пороху иде до неѣ 7 сотнарôвъ. Куля може летѣти 14 миль анґлійскихъ, або звышь 25 кільометрôвъ, значить ся, майже якъ разъ три минѣ и може въ кождôмъ вôддаленю пробити й найгрубші панцыры зелѣзні або сталеві на корабляхъ. Колибъ отже ту пушку уставити у Львовѣ на Высокôмъ Замку и стрѣлити нею въ напрямѣ якъ до Золочева, то куля зъ неѣ упала бы десь коло Полочичь, третои стаціѣ зелѣзничои вôдъ Львова, а на ту дорогу не потребувала бы бôльше лишь 70 секундъ. Треба тутъ зазначити, що пушки того рода призначені до обороны побережа вôдъ неприятельскихъ кораблѣвъ.

Вôдъ 1886 року, въ котрôмъ сю пушку зроблено, стрѣляно зъ неѣ всего лишь 16 разôвъ, та й не диво, бо кождый набôй коштує тôлько, що тыми грôшми можна бы выплатити рôчну пенсію тромъ професорамъ ґімназіяльнымъ. Мимо такъ дуже величезнои ваги сеѣ пушки, можна нею выгôдно на всѣ боки повертати при помочи гідравлічнои силы. Забавно выглядало, коли пôдчасъ вôдкрытя выставы въ сѣмъ павільонѣ ті велиты-пушки на командо всѣ наразъ пôдносили ся то спускали ся. Уставленый на ґалеріи командантъ крикнувъ: „Бачнôсть! Спускай!“ — и всѣ пушки похилили ся въ долину. На друге командо: „Бачнôсть! Звертай!“ — всѣ пушки звернули ся на право, вôдтакъ на лѣво. На конець на трете командо: „Рôвнай ся!“ — станули всѣ пушки рôвно въ рядѣ, якъ стояли передъ тымъ и на тôмъ вже скôнчило ся повитанє гостей.

(Дальше буде).

За редакцію вôдповѣдає Адамъ Креховецкій.

ИНСЕРАТЫ.

Ґ. Найдлінґеръ

Зінґера оригінальнй машины до шитя суть взôрцевй що-до конструкцїѣ, нейлекшй до роботы, шиють дуже гарно, зъ набôльшою точностію всяку матерію и всякою ниткою; заосмотренй суть найдоскональшими прирядами, а неперевысшимй суть що-до тривкости и своеѣ здатности; тому то найрадше и найбôльше уживають тыхъ машинъ

до ужитку домашного и промыслового.

Найновѣйшій вынахôдъ Зінґера и Сп. то высокораменна т. зв.

Вібратінґъ Шутле машина до шитя

показалась, такъ якъ и всѣ дотеперѣшнй выробы тои фабрыки, дуже практычною. Она вызначаесь такъ само легкостію въ орудуваню нею и гарнымъ выглядомъ. Оригінальна Зінґерова машина до шитя то найцѣннѣйшій прирядъ въ домашнôмъ господарствѣ.

Львôвъ ринокъ 9. 16

Філія: Чернôвцѣ улиця Паньска 18.

Не жартъ

анѣ обмана, але чиста свята правда

Лишь 3 злр. 50 кр.

Кишонковый годинникъ-Remontoir

зъ ґваранціею, дуже добрый и докладно идучій, зъ вскавôвкою на секунды, въ найлѣпшôй красно оздобнôй нікльовôй копертѣ, котрый заступае всякій иншій срѣбный и золотый годинникъ. Кождый, хто замовляе такій годинникъ, одержуе зъ годинникомъ

слѣдуючй предметы даромъ

1 прегарный ланцушокъ до годинника, 1 чудна привѣска, 1 перстень зъ камѣнями, 1 пару красныхъ кульчикôвъ, 1 красный сцизорочокъ зъ выключачемъ. — **Нѣхто нехай не сумнѣвае ся**, бо повтаряю, що то не е жартъ або обмана, але чиста свята правда, и звертаю кождому грошѣ, кого-бы тй годинники невдоволили. Кождый проте нехай поспѣшае, якъ довго малый засôбъ выстарчить, и замовляе тотй знаменитй годинники. Посылка вôдбувае ся за послѣплатою черезъ

Apfel's Taschen-Uhren-Versendung,
Wien, Stadt, Wolfengasse 1/N. 95

Бюро оголошень и дневникôвъ

приймае

ОГОЛОШЕНЯ

до всѣхъ дневникôвъ

С. Кельсенъ у Вѣдни

поручае

Кльосеты зъ переплывомъ воды и безъ того. — Руры клосетовй. — Каналовй насады зъ патентовымъ замкненемъ. — Збôрники на воду. — Комплетнй уряджения купелевй. — Вентіляторы. — Приборы до водотягôвъ, якъ такожъ руры ляній и кованй. — Помпы, фонтаны и и всякй арматуры.

Заступники дла ГАЛИЧИНЫ и БУКОВИНЫ

Львôвъ ГАМЕЛЬ и ФАЙГЕЛЬ Коперніка 21.

На жадане высылае ся катальоґи.

ВѢДЕНЬСКА ФАБРИКА АМАЛІѢ

поручае

найновѣйше патентоване начине кухонне зъ внѣ ґальванічно нікльоване, у внутрѣ повлечене чистою и дуже тревалою емаліею.

До набутя у Ивана Шумана у Львовѣ

площа Бернардиньска и у всѣхъ бôльшихъ торговляхъ зелѣза.

Поручае ся 9

торговлю винъ ЛЮДВИКА ШТАДТМІЛЛЬЕРА у Львовѣ.

Зъ друкарнѣ В. Лозиньского, пôдъ зарядомъ В. И. Вебера.